

مقاله اصلی

تبیین روانشناختی و جامعه شناختی احساس اثربخشی بر بی تفاوتی اجتماعی دانشجو- معلمان؛ مطالعه موردی در بین دانشجو- معلمان دانشگاه فرهنگیان اصفهان

تاریخ دریافت: ۹۷/۰۹/۱۵- تاریخ پذیرش: ۹۷/۱۲/۰۱

خلاصه

مقدمه: هدف از پژوهش حاضر تبیین روانشناختی و جامعه شناختی عوامل موثر بر بی تفاوتی دانشجو- معلمان دانشگاه فرهنگیان اصفهان در فرآیند آموزش بوده است که به منظور پی بردن به عوامل و رفع موانع مشارکت اجتماعی دانشجویان صورت گرفته است.

روش کار: جامعه آماری دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان اصفهان (مراکز خواهران و برادران مجموعاً ۱۹۰۲ نفر) می باشند که از بین آنها نمونه ۳۳۱ نفر که حداقل یک ترم را گذرانده باشند از بین رشته های مختلف برحسب جنس به روش نمونه گیری تصافی طبقه ای انتخاب شده و با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته احساس اثربخشی (و متغیرهای دیگری از جمله جنسیت، رشته تحصیلی و پایگاه اجتماعی-اقتصادی) بر بی تفاوتی در بین این قشر روشنفکر اجتماعی بررسی گردید. تحلیل اطلاعات با نرم افزار spss و Amos انجام شد.

نتایج: نتایج این مطالعه نشان داد که در تحلیل جداول و الگوی معادلات ساختاری برای رابطه بین احساس اثربخشی و بی تفاوتی اجتماعی دانشجویان ضریب تاثیر استاندارد شده 0.738 می باشد و مقدار 0.003 برای P نشان از تایید این فرضیه با اطمینان ۹۵٪ دارد، شدت هم بستگی بین جنسیت با میزان مشارکت اجتماعی و کنش ارتباطی در سطح متوسط می باشد، و با رشته تحصیلی رابطه معنی دار مستقیم و مثبت وجود دارد.

نتیجه گیری: نتایج نشان داد که به طور کلی پایگاه اجتماعی- اقتصادی دانشجویان (از بعد ذهنی بر بی تفاوتی اجتماعی دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان اصفهان تاثیر داشته است ولی از بعد عینی و مادی تاثیری ندارد) با بی تفاوتی آنها رابطه معناداری وجود دارد.

کلمات کلیدی: احساس اثربخشی، بی تفاوتی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، پایگاه اجتماعی - اقتصادی.

مرضیه رونقی^۱

سیدعلی هاشمیان*^۲

منصور حقیقتیان^۳

۱- دانشجوی دکتری جامعه شناسی دانشگاه آزاد اسلامی

دهقان

۲- دانشیار گروه جامعه شناسی دانشگاه اصفهان، ایران (نویسنده

مسئول)

۳- دانشیار گروه جامعه شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد

اسلامی، دهقان، ایران.

Email: Marzi.r65@gmail.com

مقدمه

در هر جامعه‌ای اعم از توسعه یافته و توسعه نیافته جلوه‌هایی کم و بیش از بی‌تفاوتی را به نمایش می‌گذارد که ریشه‌های آن را می‌توان از یک سو در فرهنگ حاکم بر خانواده، یا محیط کار و تحصیلی یا یک جامعه جست و از سوی دیگر می‌تواند ریشه در افکار و روحیات و شخصیت فرد داشته باشد (هرچند همین روحیات و شخصیت خود تا حدود زیادی تحت تاثیر شرایط اجتماعی و سیاسی و... یک جامعه شکل می‌گیرد) حال این حالت بی‌تفاوتی را می‌توان از دو بعد روانشناختی و اجتماعی مورد بررسی قرار داد: از بعد روانشناختی به حالات عزلت‌گزینی و بی‌علاقگی و افسردگی فرد توجه می‌شود و در بعد اجتماعی روی عدم مشارکت اجتماعی و عدم انجام فعالیت‌های اجتماعی (اعم از اجتماعی، سیاسی و ارتباطات میان فردی) و بیگانگی سیاسی و اجتماعی تاکید می‌گردد (۱).

نقطه مقابل بی‌تفاوتی اجتماعی، مشارکت و کنش اجتماعی است که عامل با توجه به انتظارات افراد دیگر آن را انجام می‌دهد. چنین ویژگی ما را بر آن می‌دارد که فضای روانی، شخصیتی و اجتماعی این عمل و مشارکت را مطالعه و بررسی کنیم. مشارکت به عنوان یک عمل از نظر فرد دارای دو جنبه است: نخست اینکه چه انگیزه‌هایی فرد را به انجام عمل ترغیب می‌نماید. به عبارت دیگر، چه نیات و انگیزه‌هایی (محرک‌ها) در افراد موجب می‌گردد تا آنها به طور فعال در امری مشارکت نمایند که فقدان چنین انگیزه‌هایی را می‌توان به عنوان مانع عمل مشارکت به حساب آورد؛ دوم اینکه فرد چقدر نسبت به عمل مورد مشارکت آگاهی دارد و چه میزان عدم آگاهی او نسبت به این عمل موجب خودداری او از شرکت در آن می‌گردد (۲).

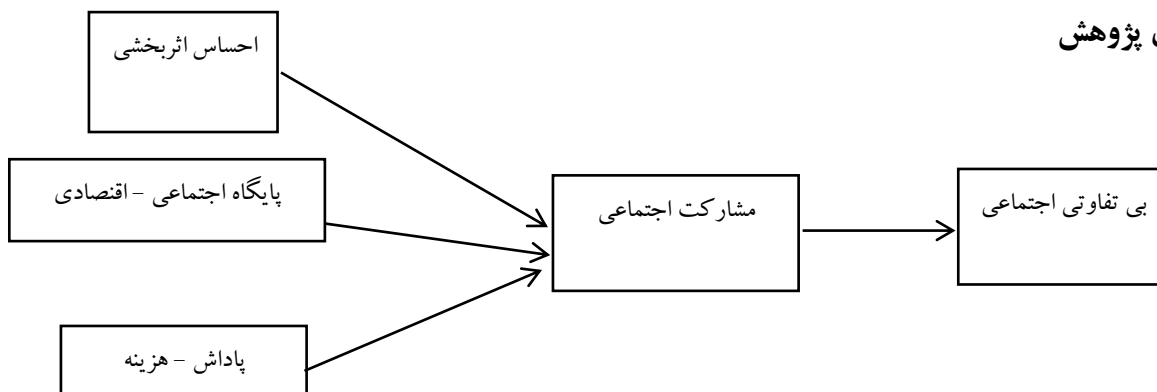
محقق (۳) پژوهشی با عنوان بررسی رابطه بی‌تفاوتی اجتماعی با سرمایه اجتماعی مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه‌های اصفهان و یزد انجام داد. نتایج تحقیق نشان دهنده آن است که بین اعتماد اجتماعی و بی‌تفاوتی اجتماعی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. دال چهار گروه اجتماع را مشخص می‌کند؛ قدرتمندان، قدرت‌طلبان، طبقه سیاسی و طبقه غیرسیاسی

یا بی‌تفاوت. به زعم دال، از آنجا که انسان به طور طبیعی یک جانور سیاسی محسوب می‌شود مطالعه پیدایش و علت پیدایی طبقه‌ی بی‌تفاوت مهم است. به این معنا که عواملی موجب دور شدن، طرد و عدم مشارکت اجتماعی و سیاسی انسان را فراهم نموده است. لاتانه و دارلی در نظریه پنج مرحله‌ای در تبیین بی‌تفاوتی اجتماعی بر مبنای محاسبه‌ی هزینه-پاداش حرکت کرده‌اند. به باور آنها، افراد در مواقع مواجهه با وضعیت‌های خاص و اضطراری، بلافاصله به تحلیل و بررسی هزینه‌ها و پاداش‌های نועدوستی و بی‌تفاوتی می‌پردازند و در واقع، بی‌تفاوتی به دیگران یا نועدوستی، مستقیماً تابع پاسخی است که افراد ناظر در یک موقعیت اضطراری نشان می‌دهند. همچنین به نظر ساسول هر چقدر افراد از نظر میزان احساس عدم اثربخشی و بدبینی نسبت به چیزی یا کسی در سطح بالایی باشند، در این صورت زمینه برای بسترسازی بیگانگی افراد و بی-تفاوتی نسبت به مسائل اجتماعی فراهم خواهد آمد (۴)

برخی نظریه پردازان در تبیین رفتارهای نوع دوستانه به نقش هنجارهای اجتماعی اشاره می‌کنند و معتقدند، رفتارهای نوع دوستانه، ریشه در میزان درونی سازی هنجارهای تعامل پایایی، برابری و مسؤولیت اجتماعی دارد. (تعامل پایایی یک هنجار اجتماعی و یک، قاعده جهانی است که می‌تواند برانگیزاننده نوع دوستی باشد).

هومنز با تکیه بر کارهای اسکینر معتقد است هر رفتاری که پاداش بیش تری برای فرد به دنبال داشته باشد و یا آن فرد معتقد باشد که چنین پاداشی در انتظار اوست احتمال این که آن رفتار از فرد سر بزند بیش تر خواهد بود (۵). طبق نظر هومنز، شرط احساس مسؤولیت افراد هر جامعه ای نسبت به جامعه و مشارکت در فعالیت‌های جمعی به میزان پاداشی بر می‌گردد که افراد از رفتار خود دریافت کرده باشند. اگر مشارکت و یا احساس مسؤولیت یک جانبه باشد و فقط از سوی افراد جامعه باشد و جامعه خود را مقید و ملزم به برآورده کردن خواسته و نیازهای مادی و معنوی افراد آن جامعه نکند مسلماً تمایل مردم هم برای انجام رفتارهای داوطلبانه کمتر شده و کم کم به

نتایج و پیامدهای ارزشمند این رابطه می‌تواند به شکل پولی، مادی و یا به شکل ناملموس حس خوشحالی و اعتماد به نفس تقویت شود. در صورتی که نتایج مورد انتظار در روابط تبادلی به شکل مثبتی محقق شود باعث رضایت و تداوم رابطه تبادلی می‌شود در غیر این صورت، اگر رابطه تبادلی منفی باشد باعث انقطاع رابطه مبادله‌ای و نارضایتی افراد نسبت به آن می‌شود. (۷).

مدل نظری پژوهش

روش کار

در پژوهش حاضر با توجه به شرایط و موضوع مورد بررسی، از روش پیمایشی بهره و با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته جمع‌آوری اطلاعات صورت گرفته است. جامعه آماری نیز، کلیه دانشجو- معلمان دانشگاه فرهنگیان اصفهان که در پردیس‌ها (خواهران و برادران) و مرکز آموزش عالی به تحصیل مشغول بوده و حداقل یک ترم تحصیلی را گذرانده‌اند، می‌باشند.

حجم نمونه ۳۳۱ نفر برای پژوهش حاضر تعیین گردید. در روش نمونه‌گیری نیز از آنجایی که لیست افراد جامعه آماری در اختیار محقق قرار داشته، روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای که به نسبت ترکیب افراد در هر طبقه بستگی دارد، استفاده شده است. به منظور انتخاب کلاس‌های مورد نظر دانشجو معلمان از روش تصادفی ساده (SRS)^۱ بهره برده شده و همچنین برای دسترسی به افراد مورد بررسی نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی سیستماتیک (SRS)^۲ استفاده گردیده است.

ابزار پژوهش

۱- پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک

د راین پژوهش ابتدا متغیرهایی از جمله جنسیت، رشته تحصیلی و پایگاه اجتماعی- اقتصادی و تاهل از بین نمونه‌های مورد مطالعه مورد بررسی قرار گرفت.

۲- پرسشنامه محقق ساخته بی‌تفاوتی اجتماعی دانشجو

از آن جا که پرسشنامه خاصی برای تعیین بی‌تفاوتی اجتماعی دانشجویان وجود نداشت محققین سعی کردند پرسشنامه‌ای را تهیه و اعتبار صوری آن را به تایید تعدادی از متخصصین این رشته برسانند به منظور اطمینان از روایی محتوای پرسشنامه، ابتدا پرسشنامه به کمک کارشناسان و اساتید متخصص تایید شد و سپس به اجرا در آمده است. میانگین به دست آمده و روایی محتوی آن ۷۰٪ محاسبه و توسط اساتید تایید شد.

برای تعیین پایایی پرسشنامه یکی از بهترین روش‌ها، آلفای کرونباخ می‌باشد. این روش برای هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری از جمله پرسشنامه و یا آزمون‌هایی که خصیصه‌های مختلف را اندازه‌گیری می‌کنند، به کار می‌رود (۸).

¹ Simple Random Sampling

² Systematic Random Sampling

نتایج

نمونه آماری مشکل از ۱۳۶ نفر زن می‌باشند که ۴۱/۱٪ از کل نمونه را تشکیل می‌دهند. همچنین ۱۹۵ نفر مرد می‌باشند که ۵۸/۹٪ از کل نمونه را دربرمی‌گیرند.

بر اساس سطح تحصیلات پدر، ۹۶ نفر دارای مدرک دیپلم می‌باشند (۲۹٪) که بیشترین درصد را شامل می‌شوند و ۲۱ نفر پدرشان بی‌سواد می‌باشد (۶/۳٪) که کمترین درصد را به خود اختصاص داده است و تحصیلات مادر، ۱۳۶ نفر دارای مدرک زیر دیپلم باشند (۴۱/۱٪) بیشترین درصد را شامل می‌شوند و ۹ نفر از نمونه ۳۳۱ نفری دارای مدرک فوق لیسانس و بالاتر می‌باشد که ۲/۷٪ از کل نمونه را تشکیل داده که با توجه به نتایج کمترین درصد را به خود اختصاص داده است.

بر اساس شغل پدر، ۱۵۶ نفر شغل پدرشان آزاد می‌باشند (۴۷/۱ درصد) که بیشترین درصد را شامل می‌شوند و ۷۷ نفر شغل پدرشان بازنشسته می‌باشند (۲۳/۳٪) که با توجه به نتایج کمترین درصد را به خود اختصاص داده است. برحسب شغل مادر، ۲۲۵ نفر شغل مادرشان خانه داری می‌باشند (۶۸٪) که با توجه به نتایج بیشترین درصد را شامل می‌شوند و ۲۴ نفر شغل مادرشان بازنشسته می‌باشند (۷/۳٪) از کل نمونه را تشکیل داده اند که با توجه به نتایج کمترین درصد را به خود اختصاص داده است.

توزیع فراوانی متغیر میزان درآمد خانواده را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج بدست آمده از این جدول، ۱۲۷ نفر از نمونه ۳۳۱ نفری دارای درآمد بین ۱ میلیون و ۱۰۰ تا ۲ میلیون می‌باشند که ۳۸/۴ درصد از کل نمونه را تشکیل می‌دهند که با توجه به نتایج بیشترین درصد را شامل می‌شوند و ۵ نفر از نمونه ۳۳۱ نفری دارای درآمد بین ۴ میلیون و ۱۰۰ تا ۵ میلیون می‌باشند که ۱/۵ درصد از کل نمونه را تشکیل داده که با توجه به نتایج کمترین درصد را به خود اختصاص داده است. ۷ نفر از پاسخگویان میزان درآمد خانواده خود را در پرسشنامه مشخص نکرده‌اند.

جدول ۱- همبستگی بین متغیرها با میزان بی تفاوتی اجتماعی

متغیر	ضرایب پیرسون	سطح معنی داری
عوامل بی تفاوتی از بعد آموزشی	۰/۲۱۷**	۰/۰۰۰
عوامل بی تفاوتی از بعد روانشناختی	۰/۴۰۵**	۰/۰۰۰
عوامل بی تفاوتی از بعد اقتصادی	۰/۱۷۰**	۰/۰۰۰
احساس اثر بخشی	۰/۶۷۳**	۰/۰۰۴
پایگاه از بعد عینی اقتصادی	۰/۱۰۳	۰/۰۶۹
پایگاه از بعد ذهنی اقتصادی	۰/۱۲۴*	۰/۰۲۵

اطلاعات بدست آمده همبستگی بین متغیرهای تحقیق با میزان میزان بی تفاوتی اجتماعی را نشان می‌دهد و بین همه متغیرها (به جز پایگاه اقتصادی از بعد عینی) با میزان بی تفاوتی اجتماعی رابطه معنی دار مستقیم و مثبت وجود دارد. شدت هم بستگی بین متغیرهای تحقیق با میزان میزان بی تفاوتی اجتماعی در سطح متوسط می‌باشد.

جدول ۲- شاخص‌های کلی برازش الگوهای اندازه گیری

سازه شاخص	میزان بی تفاوتی اجتماعی	احساس اثر بخشی مشارکت اجتماعی
CMIN/DF	۲/۷۱۵	۱/۴۹۱
PCFI	۰/۸۵۰	۰/۵۳۷
GFI	۰/۸۸	۰/۹۱
RMR	۰/۰۴	۰/۰۲
CFI	۰/۷۹۲	۰/۹۱۱
RMSEA	۰/۰۸۸	۰/۰۹۹

در نهایت با توجه به جدول بالا می‌توان نتیجه گرفت که الگوهای اندازه گیری از برازش خوبی برخوردار هستند و به عبارتی شاخص‌های کلی این مورد را تایید می‌کنند که داده‌ها به خوبی از الگوها حمایت می‌کنند.

جدول ۳- احساس اثر بخشی دانشجویان و بی تفاوتی اجتماعی در بین دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان اصفهان

شماره فرضیه	فرضیه	ضریب رگرسیونی	مقدار بحرانی	P	نتیجه
۱	احساس اثر بخشی	۰/۷۳۸-	۲/۹۶۱-	۰/۰۰۳	تایید

کمترین میزان مشارکت اجتماعی در رشته زبان انگلیسی و بیشترین میزان مشارکت اجتماعی در رشته علوم اجتماعی می‌باشد. اما از طرف دیگر، شاهد دو گروه متفاوت بین رشته‌های تحصیلی از لحاظ میزان مشارکت اجتماعی هستیم.

جدول ۵- آزمون رگرسیون تاثیر پایگاه اجتماعی- اقتصادی بر بی تفاوتی اجتماعی

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۴۴۸/۳۴۴	۲	۲۲۴/۱۷۲	۴/۵۰۶	۰/۱۲
مقداریقی مانده	۱۵۴۲۱/۴۲۶	۳۱۰	۴۹/۷۴۷		
جمع کل	۱۵۸۶۹/۷۷۰	۳۱۲			

در این جدول با توجه به معنی دار بودن مقدار F نتایج نشان می‌دهد بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی و متغیر وابسته تحقیق (میزان بی تفاوتی اجتماعی) هم بستگی ضعیفی وجود دارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده که برابر با (۰/۰۲۲) می‌باشد، نشان می‌دهد که ۲/۲٪ از کل تغییرات میزان بی تفاوتی اجتماعی وابسته به دو متغیر مستقل (پایگاه اجتماعی - اقتصادی) ذکر شده در این معادله می‌باشد.

ضریب تاثیر استاندارد شده برای این فرضیه ۰/۷۳۸- می‌باشد و مقدار ۰/۰۰۳ برای P نشان از تایید این فرضیه دارد. پس با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت که بین احساس اثر بخشی دانشجویان و بی تفاوتی اجتماعی در بین دانشجویان معلمان دانشگاه فرهنگیان اصفهان رابطه وجود دارد. احساس اثر بخشی دانشجویان بر بی تفاوتی اجتماعی در بین دانشجویان معلمان دانشگاه فرهنگیان اصفهان تاثیر دارد.

جدول ۴- آزمون تعقیبی توکی برای میزان مشارکت اجتماعی بر حسب رشته تحصیلی

رشته‌های تحصیلی	تعداد	گروه ۱	گروه ۲
زبان انگلیسی	۱۲	۴۶/۳۳۳۳	
آموزش ابتدایی	۱۱۰	۴۸/۳۱۸۲	۴۸/۳۱۸۲
ادبیات عرب	۵	۴۸/۸۰۰۰	۴۸/۸۰۰۰
کودکان استثنایی	۴۱	۴۹/۲۹۲۷	۴۹/۲۹۲۷
زیست شناسی	۳۲	۴۹/۶۲۵۰	۴۹/۶۲۵۰
الهیات	۱۱	۵۰/۰۰۰۰	۵۰/۰۰۰۰
فیزیک	۳۰	۵۰/۰۰۰۰	۵۰/۰۰۰۰
شیمی	۱۵	۵۰/۷۳۳۳	۵۰/۷۳۳۳
مشاوره	۱۲	۵۱/۰۰۰۰	۵۱/۰۰۰۰
ادبیات فارسی	۵	۵۲/۰۰۰۰	۵۲/۰۰۰۰
تربیت بدنی	۲۶	۵۲/۳۴۶۲	۵۲/۳۴۶۲
ریاضی	۲۰	۵۳/۲۰۰۰	۵۳/۲۰۰۰
علوم اجتماعی	۱۲	۵۳/۶۶۶۷	
سطح معنی داری		۰/۰۷۴	۰/۳۸۱

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که رشته‌های تحصیلی مختلف، تفاوت در میزان مشارکت اجتماعی ایجاد می‌کند،

جدول ۶- تحلیل رگرسیون تاثیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی بر بی تفاوتی اجتماعی

سطح معناداری	ضرایب غیر استاندارد		ضریب استاندارد	t	مدل
	B	خطای استاندارد	Beta		
۰/۱۴۰	۰/۳۶۱	۰/۲۴۴	۰/۰۸۵	۱/۴۷۸	پایگاه اجتماعی - اقتصادی بعد عینی
۰/۰۳۱	۰/۲۶۷	۰/۱۲۳	۰/۱۲۵	۲/۱۶۸	پایگاه اجتماعی - اقتصادی بعد ذهنی

معنادار و مثبتی با بی تفاوتی اجتماعی مشاهده شد. که نتایج این مطالعه با برخی از مولفه‌های تحثیث حاضر همسو می‌باشد.

محقق دیگری (۱۰) پژوهشی با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر بی تفاوتی اجتماعی (مورد مطالعه: شهروندان ۱۸ سال به بالای شهر دزفول) انجام داد که بین متغیرهای مستقل پایگاه اجتماعی-اقتصادی، احساس از خود بیگانگی، احساس همدلی، احساس ناامنی، و سرمایه اجتماعی همبستگی معناداری به دست آمد. با توجه به نتایج تحلیل رگرسیون مشخص شد که حدود ۳۰٪ تغییرات بی تفاوتی اجتماعی به وسیله پنج متغیر احساس همدلی، احساس از خود بیگانگی، سرمایه اجتماعی، احساس ناامنی و پایگاه اجتماعی-اقتصادی که به ترتیب تأثیر گذارترین عوامل بر بی تفاوتی اجتماعی شهروندان دزفولی می‌باشند تبیین شده است.

پژوهشگری (۱۱) در پژوهشی با عنوان سنجش بی تفاوتی سیاسی مردم شهر پکن عوامل مؤثر و اثر متغیرهای گوناگون زمینه‌ای و مستقل مانند رضایت اجتماعی، احساس اثربخشی، موقعیت اجتماعی-شغلی، و وابستگی حزبی-سیاسی بر روی بی تفاوتی سیاسی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصله حاکی از وجود رابطه معنی دار میان این متغیرها بوده است.

نتایج مطالعه حاضر همبستگی بین جنسیت با میزان مشارکت اجتماعی و کنش ارتباطی را نشان می‌دهد و بین جنسیت با میزان مشارکت اجتماعی و کنش ارتباطی رابطه معنی دار مستقیم و مثبت وجود دارد. شدت هم بستگی بین جنسیت با میزان مشارکت اجتماعی و کنش ارتباطی در سطح متوسط می‌باشد.

و نیز نتایج نشان می‌دهد که رشته‌های تحصیلی مختلف، تفاوت در میزان مشارکت اجتماعی ایجاد می‌کند، کمترین میزان مشارکت اجتماعی در رشته زبان انگلیسی و بیشترین میزان مشارکت اجتماعی در رشته علوم اجتماعی می‌باشد. اما از طرف دیگر، شاهد دو گروه متفاوت بین رشته‌های تحصیلی از لحاظ میزان مشارکت اجتماعی هستیم.

همان گونه که در این جدول مشاهده می‌گردد در حقیقت نتیجه می‌گیریم که پایگاه اجتماعی - اقتصادی (از بعد ذهنی) بر بی تفاوتی اجتماعی دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان اصفهان تأثیر داشته است.

بحث و نتیجه گیری

در هر جامعه‌ای اعم از توسعه یافته و توسعه نیافته جلوه‌هایی کم و بیش از بی تفاوتی را به نمایش می‌گذارد که ریشه‌های آن را می‌توان از یک سو در فرهنگ حاکم بر خانواده، یا محیط کار و تحصیلی یا یک جامعه جست و از سوی دیگر می‌تواند ریشه در افکار و روحیات و شخصیت فرد داشته باشد (۱).

هدف از پژوهش تبیین احساس اثربخشی بر بی تفاوتی دانشجو- معلمان می‌باشد که بر فرآیند آموزش و میزان مشارکت آن‌ها نیز موثر واقع می‌گردد. با توجه به توانمندی محیط آموزشی می‌توان این احساس اثر بخش بودن را در دانشجو- معلمان که خود نسل آینده را قرار است تربیت کنند، ایجاد کرد و زمینه‌ی مشارکت اجتماعی بیش تر آن‌ها را فراهم نمود. محقق (۹) پژوهشی تحت عنوان بررسی میزان بی تفاوتی اجتماعی در بین دانشجویان (مورد مطالعه: دانشگاه اصفهان) انجام داد. این پژوهش با هدف سنجش میزان بی تفاوتی اجتماعی و همچنین، ارتباط بی تفاوتی اجتماعی با متغیرهای تحلیل هزینه- پاداش، مسؤلیت پذیری اجتماعی و سرمایه اجتماعی انجام پذیرفته است. نتایج تحقیق حاکی از این است که میانگین بی تفاوتی اجتماعی در بین افراد مطالعه شده، از یک مقیاس ۵ درجه‌ای مقدار ۱/۹۳ بوده که بیانگر بی تفاوتی اجتماعی در حد پایینی است. بین متغیرهای زمینه‌ای تحقیق شامل سن، مقطع تحصیلی و رشته تحصیلی با بی تفاوتی اجتماعی رابطه معنی داری پیدا نشد. اما میزان بی تفاوتی اجتماعی بر حسب متغیرهای جنسیت و وضعیت تأهل به شکل معناداری متفاوت است. از بین متغیرهای اصلی پژوهش، بین مسؤلیت پذیری اجتماعی با بی تفاوتی اجتماعی (۰/۶۲-) و نیز سرمایه اجتماعی با بی تفاوتی اجتماعی (۰/۳۴-) ارتباطات معنادار و معکوسی برقرار است. در خصوص متغیر تحلیل هزینه - پاداش، ارتباط

و نیز طبق نتایج می‌توان گفت که بین احساس اثر بخشی دانشجویان و بی‌تفاوتی اجتماعی در بین دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان اصفهان رابطه وجود دارد.

و نیز در ادامه نتایج نشان می‌دهد بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی و متغیر وابسته تحقیق (میزان بی‌تفاوتی اجتماعی) هم بستگی ضعیفی وجود در حقیقت نتیجه می‌گیریم که پایگاه اجتماعی - اقتصادی (از بعد ذهنی) بر بی‌تفاوتی اجتماعی دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان اصفهان تاثیر داشته است دارد.

این فرضیه با پژوهش (۱۲) همپوشانی دارد. همچنین این فرضیه با دیدگاه کارل مارکس و ریچارد استرلین همخوانی دارد.

با توجه به مطالب ذکر شده در تحقیقات پیشین و نظریات دانشمندان و تحقیق حاضر، به این نتیجه می‌رسیم که بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی دانشجویان و بی‌تفاوتی اجتماعی دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان اصفهان رابطه وجود دارد.

همچنین نتایج پژوهش حاضر نشان داد که احساس اثر بخش بودن در یک محیط احساسی است که در فرآیند جامعه پذیری قابل آموزش است و بخش مهمی از این

فرآیند جامعه پذیری در نظام آموزشی صورت می‌گیرد و چنانچه معلمان مسئول و مشارکت جو بار بیابند خود می‌توانند منشاء بسیاری از تحولات و تغییرات مثبت و شادی و نشاط اجتماعی در جامعه و محیط آموزشی باشند. کافی است با رشد و تقویت این احساس در بین دانشجو - معلمان به صورتی زیر بنایی کل جامعه به واسطه‌ی آنها متحول گردد و از این طریق در جهت جامعه‌ای سالم گام برداریم. باید بپذیریم که محیط آموزشی اعم از جو حاکم بر دانشگاه و کلاس‌های درس مانند شمشیری دو لبه می‌تواند مانع از بروز رفتارهای مشارکت جویانه دانشجویان در دانشگاه گردد و یا بالعکس با تقویت احساس و روحیه‌ی اثربخش بودن در محیط بی‌تفاوتی را از بین ببرد و زمینه‌های مشارکت اجتماعی که از نشانه‌های یک جامعه‌ی سالم می‌باشد، را فراهم نماید.

تقدیر و تشکر

در پایان از کلیه دانشجویان و مسئولین دانشگاه و اساتید محترمی که در این تحقیق همکاری نمودند تقدیر و تشکر می‌شود.

References

- [1] Mozaffar MR (2002), Logic, Translated by Insha Allah Rahmati and Majid Hamidzadeh, Hekmat Publications.
- [2] Bearo A (1991), Social Science Culture, By Sarukhani. Tehran: Keyhan
- [3] Zare Shahabadi A, Shahab Samani M (2016), The Study of the Relationship between Social Indifference and Social Capital Case Study of Students of Isfahan and Yazd Universities, Second National Conference on Educational Science and Technology of Social Studies and Psychology, Tehran, Sam Iranian Institute of Knowledge and Technology Development Conferences.
- [4] Southwell, P.L. (2003), The Politics Of Alienation: Nonvoting And Support For Third-Party Candidates Among 18-30 Years Old, The Social Science Journal, 40: 99-107.
- [5] Tavasouli Gh.A (2017), Sociological Theories. Tehran: Samt.
- [6] Turner J (1994), The Making of Sociological Theories, Translated by: Abdolali Lahsaizadeh, Shiraz: Navid.
- [7] Gamson W.A (1968), Power and Discontent, Dorsey Press Homewood, Illinois.
- [8] Sarmad Z, Bazargan A, Hejazi E (2001), Research Methods in Behavioral Sciences, Tehran: Agah.

- [9] Ghazizadeh H, Kianpour M (2015), Investigating the Rate of Social Indifference among Students (Case Study: Isfahan University), *Strategic Research in Security and Social Order*, 4(1): 59-78.
- [10] Nabavi AH, Navah A, Amir Shirzad N, (2014), Investigating the Factors Affecting Social Indifference (Case Study: Citizens 18 Years Above Dezful City), 15(3): 132-161.
- [11] Al.Mizjaji AD (2001), Public Apathy Towards Bureaucracy As a Constraint On The Development Of Saudi Arabia. *Public Administration Quarterly*, 25: 70.
- [12] Ebrahim Pourd, Pourjabali R, Ramazani Moghani R (2012), Investigation of the Relationship between Socioeconomic Factors and Social Health of Secondary and Secondary School Teachers in Azarshahr, *Sociological Studies*, 4(14):47-67.

Original Article

Psychological and Sociological Explanation of Effectiveness on Student-Teacher Social Indifference; A Case Study among Student-Teachers of Isfahan Farhangian University

Received: 06/12/2018 - Accepted: 20/02/2019

Marziye Ronaghi¹
Seyed Ali Hashemiyan^{2*}
Mansoureh Hghighatnia³

1 PhD Student of Sociology Islamic Azad University of Dehaghan

2 Associate Professor, Department of Sociology, University of Isfahan, Iran (Corresponding Author)

3 Associate Professor, Department of Sociology, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran.

Email: Marzi.r65@gmail.com

Abstract

Introduction: The purpose of the present study was to investigate the psychological and sociological factors affecting student-teacher differences in Isfahan University of Technology in the educational process in order to find out the factors and barriers to students' social participation.

Methods: The statistical population of the study was teachers of Isfahan Farhangian University (total of 1902 Sisters and Brothers centers) among which 331 persons who had passed at least one semester were selected by stratified random sampling. Selected items were assessed using a researcher-made questionnaire on the effectiveness of (and other variables including gender, field of study and socioeconomic status on) indifference among this social intellectual. Data analysis was performed using SPSS and Amos software.

Results: The results of this study showed that in analyzing the structural equation tables and patterns for the relationship between students' sense of effectiveness and social apathy, the standardized impact factor is -0.738 and P value of 0.003 confirms this hypothesis with confidence. At 95%, the severity of the correlation between gender with social participation and communication performance is at a moderate level, and there is a significant positive direct relationship with the field of study.

Conclusion: According to the results showed that there is a significant relationship between students' socioeconomic status (subjective to students' social indifference but not objective and material).

Key words: Sense of Effectiveness, Social Indifference, Social Participation, Socio-Economic Basis.